

- праць МННЦ ІТiС, випуск 14. – Київ, 2009. – С. 300-332.
6. Фінанси підприємства : підручник [Текст] / [Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – Восьме вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2013. – 519с.
 7. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 19.01.2006р. № 14 [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>.

Одержано 20.01.16

УДК 368

Т.А.Мельник, доц., канд. екон. наук, М.В. Коваленко, студ. гр. ФК-15М-1,5

Кіровоградський національний технічний університет

Оцінка платоспроможності страхової компанії

У статті досліджено фактичний запас платоспроможності ПАТ «СК «Українська страхова група». Розрахований нормативний запас платоспроможності ПАТ «СК «Українська страхова група». Визначений показник рівня платоспроможності ПАТ «СК «Українська страхова група». Проведена оцінка покриття власними коштами страховика.

платоспроможність страхової компанії, фактичний запас платоспроможності страховика, нормативний запас платоспроможності страховика, рівень платоспроможності страховика

Актуальність теми. Відмінність страхових компаній полягає в тому, що вони отримують від страхувальника грошові кошти взамін на послуги, які забезпечують страховий захист шляхом наступних страхових виплат лише тим страхувальникам, яким було завдано збитки на які потребують фінансової підтримки. Відповідно, особливо важливим у сучасних умовах є забезпечення платоспроможності страхових компаній. Тому побудова системи оцінки платоспроможності страхової компанії є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки платоспроможності страховика присвячено праці: В.Д.Бігдаш, Н. В. Ткаченко, С. С. Осадця та ін. Але проблема оцінки платоспроможності страховика потребує подальшого дослідження з огляду на потреби фінансової практики.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності оцінки платоспроможності страхової організації та визначення її рівня на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група».

Виклад основного матеріалу. Платоспроможність страхової компанії - це об'єктивний показник поточного фінансового стану страховика шляхом його прогнозування в майбутньому. Інакше, це можливість виконання в майбутньому його зобов'язань завдяки тим активам, які є в розпорядженні страховика, являють собою реальні цінності, а тому є ліквідними.

Оцінка платоспроможності страхових компаній здійснюється з урахуванням всіх зобов'язань як зовнішніх, так і внутрішніх. Зовнішні зобов'язання - це зобов'язання перед страхувальниками, фінансовими установами, перестраховиками, бюджетом і т. ін. Внутрішні зобов'язання - це зобов'язання перед засновниками, представництвами та філіями, співробітниками. За обсягом перевагу мають зовнішні зобов'язання, які можна поділити на страхові та інші. Обсяг зовнішніх зобов'язань є основним показником для визначення платоспроможності. Забезпечення платоспроможності страховиків України контролюється згідно із Законом України "Про страхування", яким передбачено:

1) наявність сплаченого статутного фонду та наявність гарантійного фонду страховика, яким чинне законодавство вважає спеціальні та резервні фонди, а також суму нерозподіленого прибутку страховика;

2) створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;

3) перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів, які страховик зобов'язаний формувати у порядку, передбаченому Законом України «Про страхування» [2]. Показник фактичного запасу платоспроможності показує величину чистих

активів страховика, тобто активів вільних від зобов'язань. Фактичний запас платоспроможності визначається за допомогою формули:

$$\Phi ЗП = \sum A - \sum HA - \sum З, \quad (1)$$

де $\Phi ЗП$ – фактичний запас платоспроможності,

$\sum A$ – загальна сума активів,

$\sum HA$ – загальна сума нематеріальних активів,

$\sum З$ – загальна сума зобов'язань

Розрахуємо фактичний показник на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

2013 рік $\Phi ЗП = 558749,3 - 71527,6 - 342477,2 - 41408,5 = 103336$ (тис. грн.).

2014 рік $\Phi ЗП = 511058,2 - 68599,2 - 310264,8 - 63738 = 68456,2$ (тис. грн.).

2015 рік $\Phi ЗП = 625766,9 - 69821,1 - 343804 - 83902,8 = 128239$ (тис. грн.).

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин, а саме:

Перша - розраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам [2].

Нормативний запас платоспроможності (НЗП) за показником страхових премій розраховується таким чином:

$$НЗП = 0,18 \cdot (СП - 0,5 \cdot СП_{II}), \quad (2)$$

де $НЗП$ – нормативний запас платоспроможності;

$СП$ – премії за попередні 12 календарних місяців;

$СП_{II}$ – премії, що перераховані перестраховикам;

0,18 – понижуючий коефіцієнт, взятий на рівні стандартів директив ЄС.

Розрахуємо нормативний показник за страховими преміями на

прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

$$2013 \text{ рік НЗП} = (455171 - 41114 \times 0,5) \times 0,18 = 78230,5 \text{ (тис. грн.)}.$$

$$2014 \text{ рік НЗП} = (511591 - 53213 \times 0,5) \times 0,18 = 87297,2 \text{ (тис. грн.)}.$$

$$2015 \text{ рік НЗП} = (593221 - 63605 \times 0,5) \times 0,18 = 101055,3 \text{ (тис. грн.)}.$$

грн.).

Друга – розраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на 50 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестраховування.

Нормативний запас платоспроможності (НЗП) за показником страхових виплат розраховується таким чином:

$$НЗП = 0,26 \cdot (CB - 0,5 \cdot CB_{II}), \quad (3)$$

CB – страхові виплати за попередні 12 календарних місяців;

CB_{II} – виплати, сплачені перестраховиками;

0,26 – понижуючий коефіцієнт.

Розрахуємо нормативний показник за страховими виплатами на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

$$2013 \text{ рік НЗП} = (225511 - 19665 \times 0,5) \times 0,26 = 56076,4 \text{ (тис. грн.)}.$$

$$2014 \text{ рік НЗП} = (314851 - 46578 \times 0,5) \times 0,26 = 75806,1 \text{ (тис. грн.)}.$$

$$2015 \text{ рік НЗП} = (286191 - 11966 \times 0,5) \times 0,26 = 72854,1 \text{ (тис. грн.)}.$$

Зміст визначення платоспроможності страховика полягає в порівнянні обсягу зобов'язань страховика перед страхувальниками з обсягом власних коштів, які можуть бути використані на покриття зобов'язань. Порівняння фактичного запасу платоспроможності над нормативним запасом відображає частку власних коштів страховика в загальних зобов'язаннях. Тобто на будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності:

$$\Phi ЗП > НЗП, \quad (4)$$

де $\Phi ЗП$ – фактичний запас платоспроможності,

$НЗП$ – нормативний запас платоспроможності.

Поведемо порівняння на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

2013 рік 103336 > 78230,5.

2014 рік 68456,2 < 87297,2.

2015 рік 128239 > 101055,3.

Таким чином, в 2013 році та 2015 році фактичний запас платоспроможності перевищував нормативний, про те в 2014 році фактичний показник був менший ніж нормативний, це свідчить про проблеми в страховій компанії.

Основними недоліками нормативного методу, що загрожують будь-якому страховику банкрутством у будь-який момент часу, є те, що резерви формуються не в залежності від тих зобов'язань, що має страховик по діючим договорах, а від суми страхових внесків, що він одержав за звітний період. Тобто страховик може вивести прибуток і виплатити дивіденди своїм акціонерам, а наступного дня не в змозі зробити навіть мінімальну страхову виплату. Крім того, при нормативному методі виникає й інший нонсенс. При збільшенні рівня виплат, коли темп росту страхових виплат перевищує темпи росту страхових внесків, що надходять, унаслідок чого рівень виплат стає більше, ніж частка нетто-ставки в брутто, резерви по нормативному методі зменшуються, а не збільшуються.

У закордонній страховій практиці використовується такий показник, як рівень платоспроможності K_{sm} , що визначається як відношення показника фактичного запасу платоспроможності до максимального значення показника нормативного запасу платоспроможності:

$$K_{sm} = \frac{\Phi ЗП}{НЗП}, \quad (5)$$

де K_{sm} – показник рівня платоспроможності страховика;

$\Phi ЗП$ – фактичний запас платоспроможності страховика;

$НЗП$ – максимальне значення показника нормативного запасу платоспроможності страховика.

У міжнародній страховій практиці рекомендоване значення цього показника має перевищувати 20%.

Розрахуємо показник рівня платоспроможності страховика на

прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

2013 рік $K_{sm} = 103336/78230,5 = 1,32$.

2015 рік $K_{sm} = 68456,2/87297,2 = 0,78$.

2015 рік $K_{sm} = 128239/101055,3 = 1,27$.

Наведенні розрахунки свідчать, що в 2013 році та 2015 році рівень платоспроможності перевищував рекомендоване на 12% та 7% відповідно, проте в 2014 році страхова компанія мала проблеми з рівнем платоспроможності оскільки показник рівня платоспроможності був менший за рекомендований на 42%.

Окрім показника рівня платоспроможності страховика використовується показник рівня достатнього покриття власними коштами, що розраховується за формулою:

$$CAR = (ФЗП - НЗП_{max}) / НЗП_{max} \cdot 100\% \quad (6)$$

де $ФЗП$ – фактичний запас платоспроможності страховика;

$НЗП_{max}$ – максимальне значення показника нормативного запасу платоспроможності страховика.

Для страховиків, що здійснюють загальне страхування, рекомендовані параметри оцінювання платоспроможності за допомогою показника рівня достатнього покриття власними коштами наведено в табл. 1 [1, с. 381].

Таблиця 1 - Інтегральне якісне оцінювання платоспроможності страховика

Значення CAR	Оцінка покриття власними коштами страховика
0 %	Недостатнє
від 0 до 25 %	Нормальне
від 26 до 50 %	Добре
від 51 до 75 %	Надійне
76 %	Зразкове

Розрахуємо показник рівня достатності покриття власними коштами на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група»:

2013 рік $CAR = ((103336-78230,5) / 78230,5) \times 100\% = 32\%$.

2014 рік CAR = $((68456,2-87297,2)/ 87297,2) \times 100\% = -22\%$.

2015 рік CAR = $((128239-101055,3)/ 101055,3) \times 100\% = 26,9\%$.

Отже, можна зробити висновок, що за міжнародними стандартами на прикладі ПАТ «СК «Українська страхова група» в 2013 році та 2015 році мала добрий рівень покриття власними коштами страховика, проте в 2014 році страховик мав недостатній рівень покриття, що свідчить про проблеми.

Висновки. Для проведення оцінки платоспроможності страхової компанії використовують різні системи аналітичних показників, які дозволяють дослідити вплив широкого спектра факторів. Важливе значення в процесі оцінки має ідентифікація головних факторів, що впливають на платоспроможність страховика.

Необхідність та значення оцінки платоспроможності страховика зумовлені потребою систематичного аналізу та вдосконалення роботи за ринкових відносин, потребою в поліпшенні використання фінансових ресурсів, а також пошуком резервів зміцнення фінансової стабільності. Таким чином необхідність своєчасної оцінки платоспроможності є очевидною, тому, що успішне функціонування страхової організації може здійснюватись лише з допомогою своєчасної та об'єктивної оцінки фінансової надійності

Список літератури

1. Бігдаш В.Д. Страхування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / В. Д. Бігдаш. - Міжрегіональна академія управління персоналом, - К.: МАУП, 2006. - 444 с.
2. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу до закону : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
3. Ткаченко Н. В. Сучасний стан оцінки платоспроможності страхових компаній / Н. В. Ткаченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/fkd/2009_1/R2/2.pdf
4. Страхування: Підручник [Текст] / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К.: КНЕУ, 2002. - 599 с.

Одержано 27.01.17